

Олександр Мелешченко,
професор Навчально-наукового інституту журналістики
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор філологічних наук

 <https://orcid.org/0000-0002-0012-5669>

 oleksandr.meleshchenko@knu.ua

Oleksandr Meleshchenko,
Doctor of Philology,
Professor at the Educational and Scientific
Institute of Journalism,
of Taras Shevchenko National University of Kyiv

ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКОАКТИВІСТКИ ГРЕТИ ТУНБЕРГ У ДЗЕРКАЛІ УКРАЇНСЬКИХ І ЗАРУБІЖНИХ МЕДІА

ACTIVITIES OF ENVIRONMENTAL ACTIVIST GRETA THUNBERG IN THE MIRROR OF UKRAINIAN AND FOREIGN MEDIA

У статті з'ясовано особливості екодіяльності Грети Тунберг у дзеркалі українських і зарубіжних медіа. Оди-
ночні пікети шведської активістки біля будівлі парламенту в рамках шкільних кліматичних страйків, які зви-
нуувачували дорослих у байдужості до покоління Тунберг та закликали до активної протидії глобальному потеп-
лінню та зміні клімату, за короткий час перетворилися на двомільйонний екологічний рух "Fridays For Future"
дітей і підлітків Західної Європи, США, Австралії та інших держав.

Участь у численних екологічних демонстраціях, промови школярки на кліматичних самітах ООН та на Всес-
вітньому економічному форумі в Давосі зробили активістку широковідомою. Критика Тунберг політичних лідерів
за недостатню увагу боротьбі із кліматичною кризою викликала як її широку підтримку серед світових лідерів,
так і гучну критику. Її звинувачували в неуцтві, в озлобленості на світ, у маріонетковості, в нестійкій психічній
поведінці, в популізмі. Емоційну амбівалентність, яку шведка викликає в людей, сама Грета Тунберг вважає своєю
перевагою. Крім цього, вона демонструє політичний потенціал людей із неврологічними особливостями.

Вчені позитивно оцінюють діяльність Грети Тунберг, відзначаючи її роль як «кліматичного каталізатора»
і підсилювача наукового дискурсу про зміну клімату. Вони також визнають її здатність ефективно доносити
наукові дані до широкої аудиторії та мобілізувати молодь на кліматичні дії, використовуючи наукові здобутки.

Завдяки екодіяльності Г. Тунберг уперше в глобальному протестному русі ядром боротьби за майбутнє пла-
нети опинилися діти та підлітки.

Будучи прикладом для цілого покоління, останнім часом Грета Тунберг переживає моральне падіння: замість
захисту клімату вона транслює антисемітські гасла на численних протестних пропалестинських акціях.

Ключові слова: Грета Тунберг, екоактивістка, шкільний кліматичний страйк, рух "Fridays For Future", про-
палестинські акції, антисемітизм.

The peculiarities of Greta Thunberg's environmental activities in the mirror of Ukrainian and foreign media are being
clarified. The Swedish activist's solitary pickets near the parliament building as part of school climate strikes, which accused
adults of indifference to Thunberg's generation and called for active opposition to global warming and climate change, quickly
turned into a two-million-strong environmental movement "Fridays for Future" of children and adolescents in Western
Europe, the USA, Australia and other countries. Participation in numerous environmental demonstrations, the schoolgirl's
speeches at UN climate summits and at the World Economic Forum in Davos made the activist widely known. Thunberg's
criticism of political leaders for insufficient attention to the fight against the climate crisis has caused both her widespread
support among world leaders and loud criticism. She was accused of ignorance, of being angry with the world, of being
a puppet, of unstable mental behavior, of populism. The emotional ambivalence that the Swede evokes in people, Greta
Thunberg herself considers her advantage. In addition, she demonstrates the political potential of people with neurological
characteristics.

Scientists positively assess Greta Thunberg's activities, noting her role as a "climate catalyst" and an amplifier
of the scientific discourse on climate change. They also recognize her ability to effectively convey scientific data to a wide
audience and mobilize young people for climate action, using scientific achievements.

Thanks to G. Thunberg's environmental activities, for the first time in the global protest movement, children and
adolescents were at the core of the struggle for the future of the planet.

Being an example for an entire generation, Greta Thunberg has recently been experiencing a moral decline: instead
of protecting the climate, she broadcasts anti-Semitic slogans at numerous pro-Palestinian protests.

Keywords: Greta Thunberg, environmental activist, school climate strike, movement "Fridays for Future", pro-
Palestinian actions, anti-Semitism.

© Мелешченко О., 2025

Вступ. На тлі кліматичної кризи та глобального потепління яскраво проявила себе шведка Грета Тунберг, яка у 15-річному віці вголос сказала внутрішнім і світовим лідерам про глобальні проблеми екології, які, на її думку, вони замовчують. Тим самим вона зламала неписані правила громадської поведінки, викликавши в одних захоплення, а в інших — роздратування аж до осуду. Діяльність Грети Тунберг відбувається на тлі її кількох хвороб, які вона не приховує та які б іншим могли завадити вести активний спосіб життя. Тим самим шведка і в цьому питанні зламала стереотипи, подарувавши нездоровим людям надію вести повноцінне життя в соціумі.

З останньої третини минулого століття екологія стала центральною частиною світу політики. ЮНЕСКО ще 1971 року запровадила дослідницьку програму «Людина та біосфера», яка через кілька років визначила концепцію біосферного заповідника. У 1972 році ООН провела в Стокгольмі першу міжнародну конференцію з проблем екології людини під гаслом «Мислити глобально, діяти локально». На Саміті Землі в Ріо-де-Жанейро 1992 року концепція біосфери, в основу якої був покладений уточнений і більш розширений термін «біологічне різноманіття», була визнана основними міжнародними організаціями. З'явилася Рамкова конвенція ООН про зміну клімату. Як доповнення до неї у 1997 році виник Кіотський протокол, який передбачав скорочення викидів парникових газів в атмосферу Землі для протидії глобальному потеплінню. У 2015 році країни підписали Паризьку угоду, мета якої — утримання зусиль приросту глобальної середньої температури нижче 2° Цельсія понад доіндустріальних рівнів за докладання зусиль в цілях обмеження зростання температури до 1,5° Цельсія. Через шість років у Глазго формулювання цього договору були доузгоджені в напрямку реалізації підписаних документів.

В Україні, де екологічну кризу досліджувало багато журналістикознавців, медійників та екологів, екодіяльності Грети Тунберг була присвячена лише одна аналітична стаття вченого-агрохіміка М. Опари, надрукована в газеті «Урядовий кур'єр» 22 лютого 2020 року. Цей виняток зайвий раз підкреслює актуальність вивчення діяльності шведської екологічної активістки.

Мета і завдання статті. Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей екодіяльності Грети Тунберг у дзеркалі українських і зарубіжних медіа. Із поставленої мети випливають **завдання** статті:

- проаналізувати вітчизняні та зарубіжні публікації про екодіяльність Грети Тунберг;
- простежити в публікаціях позитивне ставлення до екодіяльності Грети Тунберг;
- зафіксувати в публікаціях негативне ставлення до екодіяльності Грети Тунберг;
- підсумувати плюси та мінуси екодіяльності Грети Тунберг.

Методи дослідження. У дослідженні використовувалися такі методи:

- метод роботи з документами дав змогу виконати перші три поставлені завдання статті — проаналізувати вітчизняні та зарубіжні публікації про екодіяльність Грети Тунберг, виявити в них позитивне та негативне ставлення до її дій і закликів зі збереження довкілля; у сукупності з бібліографічним методом аналіз у статті потоку документів з досліджуваної теми, їх якісний відбір завершився складанням бібліографічного списку;

- методи спостереження, індукції та дедукції, порівняння, коментування, зіставлення, протиставлення, аналізу та синтезу наукової інформації дозволили доповнити дані роботи з документами;

- описовий метод дав можливість описати екодіяльність Г. Тунберг в публікаціях українських і зарубіжних медіа;

- метод узагальнення дав змогу підбити результати дослідження.

Результати й обговорення дослідження. Світові медіа відтворили початок історії боротьби Грети Тунберг за чистоту довкілля. Свого часу в школі восьмирічній Греті та її однокласникам показали фільм про забруднення планети, з якого дівчинка вперше дізналася про екологічні проблеми. Юна шведка зі сльозами на очах дивилася кадри про острови з пластиківих пляшок і голодних білих ведмедів. Її однокласники теж були вражені, але інші діти швидко забули побачене, а Грета не могла думати ні про що інше.

Вона не могла зрозуміти, чому про проблеми екології щодня не говорять медіа. Грета постійно думала про це, і в 11 років у неї почалася депресія, серед причин якої вона назвала стан планети. Дівчинка перестала їсти, розмовляти та ходити в школу. За два місяці вона схудла на 10 кілограмів, і лікарі виявили в неї синдром Аспергера (одна з форм аутизму), синдром нав'язливих станів і селективний мутизм (нездатність розмовляти в деяких ситуаціях).

Як відзначає ресурс rudana.com.ua, батьки приділили посилену увагу дитині з таким «багатим» набором психоневрологічних проблем. Грета розповідала їм про свої побоювання, по-

казувала статті, доповіді, графіки та фільми і в підсумку переконала їх придбати електромобіль, пересуватися залізницею чи на екологічно чистих суднах, оснащених сонячними панелями, відмовитися від авіапольотів (що вдарило по кар'єрі матері) і звернутися до вегетаріанської дієти. Сама Грета у 12 років відмовилася від м'яса. «Тоді я зрозуміла, що можу щось змінити».

У травні 2018 року 15-річна Грета Тунберг стала однією з переможниць конкурсу статей про клімат для молодих людей від газети «Svenska Dagbladet» та номінована на премію Children's Climate Prize від компанії «Telge Energi» для дітей та молоді, які пропагують сталий розвиток.

Приклад американських ровесників, які у Флориді організували «Марш за наші життя», а також знайомство Грети з групою захисників довкілля надихнули юнку на одиночний пікет під будівлею парламенту Швеції 20 серпня 2018 року, під кінець аномальної спеки, що супроводжувалася лісовими пожежами в країні. Світові новинні стрічки облетіло гасло «Шкільний страйк заради клімату», який тодішня дев'ятикласниця вирішила проводити до загальних виборів у Швеції 9 вересня 2018 року, не відвідуючи школу на початку нового навчального року. Її вимога полягала в тому, щоб шведський уряд зменшив викиди вуглецю відповідно до Паризької угоди.

Свою акцію Грета повторила через два тижні, знову в п'ятницю. Фотографії дівчинки, яка сумно сидить на сходах парламенту або роздає листівки зі словами «Я роблю це, тому що вам, дорослим, байдуже щодо мого майбутнього», зробили Г. Тунберг упізнаваною в усьому світі.

Юну шведку, нагадує «Спутник. Узбекистан», запросили 24 листопада 2018 року виступити на стокогільмському відділенні конференції TEDxStockholm. Вона зазначила, що діти та онуки можуть запитати її, чому вона в дорослому віці не вжила заходів у 2018 році, коли ще був час.

Після її промови, станом на грудень 2018 року, понад 20 тисяч учнів провели шкільні кліматичні страйки національного масштабу щонайменше у 270 містах Австралії та Європи. А вже після новорічних канікул рух перетворився на щотижневі багатотисячні протестні заходи з офіційним хештегом і офіційним обличчям кампанії. Після цього регулярні екоакції по п'ятницях проводять 2 мільйони школярів і студентів у сотнях міст на планеті. Так набрав силу глобальний рух «Fridays For Future».

У грудні 2018 року Грета виступила на саміті ООН з питань зміни клімату COP24, а також перед пленарною асамблеєю ООН.

Нарешті, 19 грудня 2018 року, в Польщі відбулася 24-та кліматична конференція ООН (COP24) — найважливіша після 2015 року, коли ухвалили Паризьку угоду. Катовіцький кліматичний пакет став дороговказом для імплементації угоди, підписаної у Франції. 196 країн-учасниць конференції та ЄС мають об'єднати зусилля щодо зниження викидів парникових газів і припинення або різке уповільнення танення льодовиків. Сенсацією конференції стала 15-річна Грета Тунберг, яка закликала лідерів приділяти більше уваги зміні клімату і своєю прямою та емоційністю затримала 29 президентів і 82 міністрів екології, домогшись зустрічі з Генеральним секретарем ООН Антоніу Гутеррешем [5].

У січні 2019 року її запросили на Всесвітній економічний форум у Давосі. Екоактивістка закликала світових лідерів негайно відмовитися від застосування викопного палива: «У людства є менше 8 років, щоб врятувати планету». На форумі з нею знову посперечався Дональд Трамп: «Америка чистіша, ніж будь-коли за останні 100 років» [11].

Апофеозом 2019 року стала її промова на саміті ООН з боротьби з кліматичними змінами в Нью-Йорку 23 вересня. Г. Тунберг зі сльозами на очах і гнівним натиском звернулася до світових лідерів, назвавши їх зрадниками. «Ви вкрали мої мрії та моє дитинство своїм марнослов'ям. І це мені ще пощастило! Люди страждають, люди вмирають, руйнуються цілі екосистеми. Ми на порозі масового вимирання! А все, про що ви можете говорити, — це гроші та казки про вічне економічне зростання. Як ви смієте!» — заявила шведка з трибуни ООН.

Після підриву Каховської ГЕС Г. Тунберг 9 червня 2023 року закликала притягнути країну-агресора до відповідальності [3]. Активістка прибула до Києва 29 червня разом з віцепрезиденткою Європейського парламенту Г. Гаутала, колишньою міністеркою закордонних справ Швеції М. Вальстром і президенткою Ірландії в 1990–1997 роках М. Робінсон. Вона зустрілася з В. Зеленським і заявила, що повертатиме увагу представників громадських організацій до екологічних наслідків війни.

На кліматичному саміті ООН із зміни клімату COP28 у Дубаї (ОАЕ) 13 грудня 2023 року представники урядів країн світу вперше в історії погодилися на «перехідний період» відмови від викопного палива, щоб запобігти найгіршим наслідкам зміни клімату. Таку угоду

погодили 28 країн. Проте шведка розкритикувала цей документ, назвавши його «алібі» для світових лідерів, яке дозволить їм ігнорувати глобальне потепління [8].

Екоактивісти звернулися з відкритим листом до керівників євроінституцій, зокрема президентки Європейської комісії Урсули фон дер Ляєн і президента Європейської Ради Шарля Мішеля, із закликом до 2025 року скласти чіткий план поступової відмови від субсидій на викопне паливо в Європі: адже 2023 року країни-члени Європейського Союзу виділили 171 мільярд євро на підтримку викопного палива [17].

У жовтні 2023 року загострилася обстановка на Близькому Сході. Грета брала активну участь у протестах на підтримку Палестини, кваліфікуючи дії армії оборони Ізраїлю ЦАХАЛу геноцидом проти палестинців, протестувала проти участі Ізраїлю в конкурсі «Євробачення 2024». Реакція користувачів соціальних мереж під її дописом розділилась [16].

Коментуючи позицію екоактивістки, речник ізраїльської армії Ар'є Шаруз Шалікар назвав її «прихильницею терору» за замовчування терору палестинців або ХАМАСу та Ісламського джихаду [18].

За участь у пропалестинських мітингах у Голландії, Швеції та Данії американська організація StopAntisemitism оголосила Грету Тунберг «антисемітом тижня».

Блокада Гази навесні 2025 року з боку Ізраїлю з метою тиску на ХАМАС пристати на план США про припинення вогню викликала критику пропалестинських кіл. Шведка кілька разів намагалася прорвати морську блокаду сектора Гази, але ізраїльські ВМС не дали їй це зробити, назвавши Грету антисеміткою, а її оточення — пропагандистами ХАМАСу. Згодом Ізраїль депортував усіх затриманих у країні їх походження [6].

Потім Тунберг знову з'явилася в столиці Данії, де на черговому пропалестинському мітингові вимагала припинити співпрацю університету Копенгагена з академічними установами в Ізраїлі [19].

Думки щодо Грети кардинально розділились. Одні вчинки Грети схвалюють. Так, журнал «Time» назвав Тунберг спочатку однією з 25 найвпливовіших підлітків світу 2018 року, а потім — людиною року 2019, коли їй було 16 років, що зробило її наймолодшою людиною, котра здобула це звання [20]. З нагоди Міжнародного жіночого дня Тунберг оголосили найважливішою жінкою року в Швеції 2019 року. У березні 2019 року п'ять шведських депутатів

номінували її на Нобелівську премію миру за внесок у боротьбу з глобальним потеплінням, але вона її не отримала. Натомість 7 червня 2019 року шведка стала Послом совісті, а також почесним доктором низки університетів.

У вересні 2019 року шведка отримала премію «За правильний спосіб життя» («Right Livelihood Award») однойменного шведського фонду, яку також називають альтернативною Нобелівською премією. Це нагорода за те, що «надихає і посилює політичну вимогу для негайних дій на захист клімату». До неї додається призовий фонд у 95 тис. євро, призначений для подальшої діяльності. Також Грета отримала й Міжнародну дитячу премію миру, яку називають «Нобелівською премією для дітей» і супроводжують призовим фондом у 100 тис. євро.

Підсумовуючи два роки своєї екодіяльності, Грета Тунберг опублікувала у співавторстві з австралійкою Еван Менесес і Хільдою Флавією Накабуе, яка організовує «Fridays For Future» в Уганді, статтю «Ви спалюєте наше майбутнє. Дані науки кричать на користь невідкладних дій, а наші лідери дозволяють їх ігнорувати» [4]. Тоді ж, наприкінці 2019 року, екоактивістка увійшла до списку 100 найвпливовіших жінок світу за версією журналу «Forbes».

Наприкінці січня 2020 року Грета Тунберг вирішила зробити своє ім'я, а також назву свого екоруху «Fridays For Future», «Skolstrejk för klimatet» товарними знаками через те, що її ім'я та рух постійно використовувалися сторонніми особами з метою наживи [7].

У липні Тунберг отримала «премію за гуманність» в 1 мільйон євро від Португальського фонду Гюльбенкяна. Винагороду надано за боротьбу зі зміною клімату та екологічною кризою [10]. Грета Тунберг увійшла до сотні найвпливовіших жінок року.

Але крім прихильників діяльності дівчини викликала різкий шквал критики. Опоненти стверджують, що нею маніпулюють батьки, а також, що вона не розуміє, про що говорить. Британці кепкували з неї за «апокаліптичний жаж в очах», французи стверджували, що вона повинна виграти «Нобелівську премію страху». Проте найбільше галасу наробив австралійський колумніст Ендрю Болт у газеті «Herald Sun», який написав: «Я ніколи не бачив, щоб така кількість дорослих людей поводитись, як з гуром, з молодістю дівчиною з такою кількістю психічних розладів».

Німецькі медіа активно обговорювали фото Грети Тунберг із плюшевим спрутом, який ще за нацистів був символом уявної всесвітньої єврейської змови. Явний антисемітизм Грети

ти змінив ставлення німецького політикуму до шведки. Будучи прикладом для цілого покоління, Г. Тунберг переживає моральне падіння: замість захисту клімату вона транслює антисемітські гасла на численних протестних акціях. Подібна позиція рано чи пізно призведе до розколу глобального екологічного руху дітей і підлітків.

Багато колумністів провідних світових медіа висували до Грети претензію в популізмі: молода дівчина не робить конкретних пропозицій, а лише висуває вимоги до дорослих. Після форуму в Давосі міністр фінансів США Стівен Мнучин порадив Тунберг: перед тим, як читати лекції світовим лідерам, повчити основи економіки в коледжі.

Група незалежних шведських активістів звернулася до правоохоронних органів із вимогою перевірити можливі зв'язки Грети Тунберг із російськими спецслужбами. Обвинувачі підозрюють, що екоактивістка та її найближчі соратники отримували таємне фінансування своїх проєктів безпосередньо з бюджету МЗС росії у 2019–2021 роках. На їхню думку, імідж Грети навмисне роздувався на очах у всього цивілізованого світу, щоб відвернути суспільство від російської загрози, що набирає сили [14].

Серед скептиків і журналіст Аркадій Бабченко: «Трохи про тих, хто звернув мозок цій нещасній шведській дівчині своєю боротьбою з глобальним потеплінням і довів її до істерики і голодування. Швеція, в якій вона живе, вносить у знищення планети найменшу частку. Як і вся Європа. Як і США, Канада, Японія та інші країни першого світу. У розвинених країнах сміття збирають роздільно, не вирубують селіву, не виливають свердловинну рідину в тайгу, не зливають відходи виробництва в океан, не стріляють рідкісних слонів, яких у світі залишилося всього тридцять, не викидають сміття в річки і не займаються варварським виловом риби. Усе це відбувається тільки в країнах третього світу. Так, один Мумбай забруднює океан пластиком так, як не робить цього, напевно, весь Євросоюз разом узятий. То чому ж тоді ви повезли дівчину не в Ірак розповідати, що не можна підпалювати нафтові свердловини в Кувейті, не в Північну Корею розповідати, що не можна проводити ядерні випробування, не в Росію розповідати, що не можна випалювати викидами від видобутку нікелю половину сусіднього Киркенеса, не в Нігерію, не в Чад, не в Індонезію, не в Колумбію і не в інші чудові країни, а повезли у США, де за викинутий в океан пакет тебе просто відправлять на місяць за ґрати? Інфантильне

шведське соціалістичне лівацтво, яке підняло її на прапор і почало тягати як ікону по всьому світу, остаточно знищить психіку цієї нещасної дитини» [20].

Окрему історію становить комунікація між Гретою Тунберг і президентом США Дональдом Трампом. Ще 2019 року, коли шведці було лише 16, вона демонстративно проігнорувала Трампа на засіданні ООН. Після цього «перейшла дорогу» Трампу, коли журнал «Time» присудив звання «Людини року» не американському президентові, а юній шведській екоактивістці.

Злопам'ятний Трамп у Давосі закликав «відкидати заяви вічних пророків про прийдешній апокаліпсис». Потім заявив у своєму твіттері: «Тунберг схожа на дуже щасливу дівчинку, яка передчуває світле та чудове майбутнє. Як приємно це бачити!». Цей коментар лондонська газета «The Guardian» розцінила як «висміювання» шведки. У відповідь Грета заявила, що не розуміє, «чому дорослі воліють насміхатися над дітьми й підлітками за те, що ті просто комунікують і діють в ім'я науки, хоча замість цього можуть зробити щось добре».

Словесна дуель продовжилася шість років по тому, під час другого президентства Трампа. Коли шведка намагалася прорвати морську блокаду сектора Гази, Трамп заявив: «Вона дивна людина, молода, зла» і порадив їй записатися на курси з управління гнівом. Тунберг не забарилася з відповіддю. Отож у лютому 2024 року віцепрезидент США Джей Ді Венс, виступаючи під час Мюнхенської конференції з безпеки, пожартував, що американська демократія змогла пережити 10 років докорів кліматичної активістки Тунберг [1].

Підсумовуючи три роки діяльності екоактивістки, ресурс «Курс України» уїдливо відзначав: «Грета виступала з незліченних трибун — і її шанобливо слухали, хоча говорила вона, в принципі, ні про що. На 25-й конференції Рамкової конвенції ООН про зміни клімату в Мадриді Тунберг сама визнала, що “шкільні протести” по всьому світу не дали бажаного результату в боротьбі зі змінами клімату. Тобто, хоча школярі та студенти за її закликом охоче прогулювали заняття, прикриваючись турботою про екологію, це не викликало дій у відповідь з боку урядів». При цьому, «незважаючи на набір діагнозів, реальний чи удаваний, Грета безумовно не дурна». Вона вміло розкручує серію за серією своєї екологічної боротьби. Вона добре знає, з чим варто, а з чим не варто боротись. «Ще рік тому вона розсудливо заявила, що не засуджує знаменитостей, котрі подорожують світом на літаках, попереджаючи

про зміни клімату. Так само розсудливо Грета обминає і неприємну тему реальної шкоди, яку завдають світу «зелені» технології. Наприклад, 60 % світових поставок кобальту, необхідного для створення сучасних акумуляторів, що використовуються в екологічних електромобілях і для накопичення електроенергії від екологічних вітрових та сонячних електростанцій, що зі зрозумілих причин працюють нерівномірно, надходить із Демократичної Республіки Конго. Там його демократично добувають у шахтах діти віком від шести до п'ятнадцяти років. Такий віковий ценз дозволяє заощаджувати на прохідницьких роботах. Робота в кобальтових шахтах вбивча в усіх сенсах: техніка безпеки там відсутня як така, а кобальтовий пил вкрай небезпечний для легень.

Звичайно, кобальт, що видобувається конголезькими демократами, — випадок надзвичайний і крайній. Але багато так званих «екологічних виробництв» приносять сьогодні екології більше шкоди, ніж реальної користі. А екоактивізм часто є інструментом конкуренції, до того ж, свідомо недобросовісної. По суті, це рейдерство під екологічним прапором. Але справа ця комерційно вигідна. Тут Грета виразно потрапила в точку» [12].

Професор кафедри землеробства й агрохімії ім. В. І. Сазанова Полтавської державної аграрної академії Микола Опара спеціально присвятив закликам шведки окремий допис у газеті «Урядовий кур'єр» — «У чому помиляється Грета Тунберг». Тут експерт пояснює помилкові погляди шведки на екологію, а заодно й екологічні помилки в політиці всіх українських урядів часів незалежності.

Віднедавня медіа, як відзначає автор, поширюють повідомлення про активістку Грету Тунберг, яка виступає за збереження довкілля і закликає людство вжити заходів, щоб зупинити глобальне потепління й запобігти кліматичній кризі. Питання ці надактуальні, але не до кінця обґрунтовані, і вирішення їх так, як шведка пропонує, може призвести до неприємних наслідків. «Зокрема, для мене, — пише М. Опара, — неприйнятний заклик: відмовитися від м'яса — більше вегетаріанців — менше корів — менше метану в атмосфері. І ось чому... Згідно з даними Міжнародної продовольчої організації ООН (FAO), велика рогата худоба генерує 9,5 % загального обсягу парникових газів, що потрапляють в атмосферу, передовсім метану. За добу кожна корова виробляє 300–500 л цього газу — така фізіологія тварини. Не думаю, що це так шкодить людині, довкіллю. Я народився і провів дитин-

ство в селі на Черкащині, в якому було чотири великі череди корів. І нічого не відчував, жодного метану, люди були здоровими. Нині на Полтавщині у всіх категоріях господарств 117,9 тисячі корів, у 2000 році їх було 232,9 тисячі голів. І той метан, який вони виділяють, за шкідливістю навколишньому середовищу не можна порівняти зі шкодою, якої завдає надмірне застосування хімічних засобів захисту рослин. Грета закликає відмовитися від м'яса. Офіційна медицина, навпаки, акцентує на важливості його споживання для потреб людського організму. А перехід виключно на рослинну їжу призведе до банкрутства не тільки господарств, які займаються тваринництвом, а й тих, що вирощують кормові культури і зокрема кукурудзу. Відмова від тваринництва призведе до збільшення безробіття, залишить землю без основного органічного добрива — гною. Парникових газів, зокрема метану, стане менше, але й щасливих і здорових людей також.

Щоб потрапити із Швеції до США і виступити на Генеральній Асамблеї ООН, Грета протягом двох тижнів перетинала Атлантику на яхті із сонячними батареями з нульовим впливом на довкілля. За оцінкою Міжнародної організації цивільної авіації ICAO, у 2018 році на більш ніж 38 мільйонах рейсів літали 4,3 мільярди людей. Масова відмова від авіаперельотів призведе передовсім до незручностей у пересуванні людей, від цього постраждають туристичний бізнес і економіка традиційно туристичних країн. Грета не користується автомобілями, бо, за даними Міжнародної асоціації виробників автомобілів (OICA), у 2015 році на планеті налічувалося 947 мільйонів легкових автомобілів і 335 мільйонів одиниць комерційного транспорту, і пропонує перейти на електрокари. Виникає питання: що це дасть, адже й електрокари екологічно небезпечні. Людство поки що не розв'язало проблеми утилізації батарейок. Нині їх переробляють не більш як 5 %, решту 95 % (вони токсичні) зберігають власники. Для виробництва електроенергії, якою заряджають електрокари, використовують традиційні корисні копалини, зокрема вугілля, якого в нас і так не вистачає. Не забезпечать потреби в енергії й сонячні батареї, а також атомні електростанції з двох причин: перша — багатьом країнам вони недоступні, друга — небезпечні (приклад — Чорнобиль).

Грета правильно каже, що необхідно з дорозумілого, а потім шкільного віку орієнтувати дітей на збереження довкілля, бережливе ставлення до всього сущого на землі. Проте вона ще не зрозуміла, мабуть, через юний вік — їй

16 років, що людство не може відмовитися від науково-технічного прогресу, ліквідувати велику рогату худобу, яка забезпечує його молочними і м'ясними продуктами. Адже це і зростання економіки, і продовольчого забезпечення населення. І якщо на терези поставити ці дві обставини, а також відмову від тваринництва й автомобілів, то, мабуть, люди виберуть перше.

Глобальне потепління, грандіозна кліматична катастрофа, яку породило саме людство, — це біль не лише Грети, а й наш спільний. Мене... й більшу частину аграрної спільноти турбує головне нині питання — доля нашого основного багатства, даного нам природою в користування, — землі».

Далі автор підкреслює: безвідповідальне ставлення до знаменитих українських чорноземів, різке зменшення поголів'я худоби, розорювання луків і пасовищ, надмірне вирубування просапних культур, незаконне вирубування лісів, дефіцит вологи (в тому числі підґрунтових вод) — усе це поступово перетворює традиційні природні зони України переважно в степні із сумною перспективою чи не напівпустель [13].

Висновки. Грета Тунберг викликає в людей емоційну амбівалентність — одночасне позитивне та негативне почуття до неї — наприклад, любов і ненависть, симпатію і роздратування. Термін, запроваджений психіатром Ейгеном

Блейлером, описує двояке ставлення до будь-якого об'єкта, ситуації чи людини і є нормальною частиною психіки, хоча в деяких випадках може вказувати на патологію.

Сама Тунберг називає синдром Аспергера своєю «суперсилою». За словами Грети, для людей з цим синдромом світ поділяється на чорне й біле. Для неї питання зменшення викидів діоксиду вуглецю є питанням виживання людства та всього живого на планеті, тому тут не може бути компромісів. Історія Грети не лише привертає увагу до проблем зміни клімату, але також демонструє політичний потенціал людей із неврологічними особливостями [10].

Уперше в глобальному протестному русі ядром боротьби за майбутнє планети опинилися діти та підлітки. Як відзначається в редакційній статті «Погляд "The Guardian" на підліткових активістів: протестувальники, а не маріонетки», молоді люди заслуговують, «щоб їхні голоси були почуті та впливали на прийняття рішень. Зрештою, вони житимуть з наслідками довше, ніж решта з нас [15]. Отже, екодіяльність Грети Тунберг є спокусою для мільйонів дуже молодих і дуже далеких від політики людей зацікавитися тим, чим за їхніми спинами та від їхнього імені займаються нинішні еліти. Навіть для країн розвинутої демократії екологічний активізм, помножений на юнацький максималізм, є серйозним викликом [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бельмас К. «Вона молода, зла людина»: Трамп порадив Греті Тунберг пройти курси з управління гнівом. URL: <https://suspilne.media/1038809-vona-moloda-zla-ludina-tramp-poradiv-greti-tunberg-projti-kursi-z-upravlinna-gnivom/> (дата звернення: 10.06.2025).
2. Бешлей О. «Гуру апокаліпсису». За що критикують екоактивістку Грету Тунберг. URL: <https://www.currenttime.tv/a/greta-thunberg-ecology/30181868.html> (дата звернення: 24.09.2019).
3. Бойко М. Грета Тунберг розсміялась, коментуючи роботу ООН після підризу Каховської ГЕС: «Світ відповідалний за це». URL: <https://tsn.ua/ato/greta-tunberg-rozsmiyalas-komentuyuchi-robotu-onn-pislya-pidrivu-кахovskoyi-ges-svit-vidpovidalnyi-za-ce-350834.html> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Тунберг Г. Боротьба за майбутнє. Чому молодь страйкує. URL: <https://nv.ua/opinion/borba-za-budushche-rochemu-molodezh-bastuet-50057169.html> (дата звернення: 11.12.2019).
5. Вербовська М. «Спекотні» новини. Чому цьогорічна конференція ООН з питань клімату увійде в історію. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/spektotni-povnyu> (дата звернення: 19.12.2018).
6. Гапончук О. Судно з Гретою Тунберг перехопили біля Гази: що сталося на борту «Мадлен». URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/sudno-gretoy-tunberg-perehopili-bilya-gazi-1749436513.html> (дата звернення: 9.06.2025).
7. Грета Тунберг вирішила зробити своє ім'я товарним знаком. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/01/30/7238873/> (дата звернення: 30.01.2020).
8. Грета Тунберг назвала «беззубою» кліматичну угоду, яку погодили 28 країн у Дубаї. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3800662-greta-tunberg-nazvala-bezzubou-klimaticnu-ugodu-aku-pogodili-28-krain-u-dubai.html> (дата звернення: 15.12.2023).
9. Екоактивістка Грета Тунберг отримала премію в 1 мільйон євро. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-tunberg-premiya/30738144.html> (дата звернення: 21.07.2020).
10. Жачек Н. Найвідоміша, але не єдина: Грета Тунберг і політичний рух дітей. URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/najvidomisha-ale-ne-yedina-greta-tunberg-i-politichnij-ruh-ditej/> (дата звернення: 30.09.2019).
11. Картер С. Перший день Давосу: Трамп, Тунберг і російські шпигуни. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1847709-pershiy-den-davosu-tramp-tunberg-i-rosiyski-shpiguni> (дата звернення: 21.01.2020).

12. Комерційний еко-активізм: Грета виросла з дитячої ролі. URL: <https://kurs.com.ua/novost/266242-kommercheskii-eko-aktivizm-greta-viroslo-iz-detskoj-rolj> (дата звернення: 06.01.2021).
13. Опар М. У чому помиляється Грета Тунберг. *Урядовий кур'єр*. 2020. 22 лют.
14. Пащенко І. Шведські активісти вимагають розслідувати діяльність Грети Тунберг. URL: <https://inkorr.com/svedskie-aktivisty-trebuut-rassledovat-deatelnost-grety-tunberg-67783> (дата звернення: 24.06.2022).
15. The Guardian view on teenage activists: protesters not puppets. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/feb/07/the-guardian-view-on-teenage-activists-look-whos-pulling-the-strings> (дата звернення: 7.02.2019).
16. «Свободу палестинцям»: Грета Тунберг підтримала сектор Гази, однак не згадала про напад ХАМАС на Ізраїль. URL: <https://prm.ua/svobodu-palestynsiam-hreta-tunberh-pidtrymala-sektor-hazy-odnak-ne-zghadala-pro-napad-khamas-na-izrail> (дата звернення: 20.10.2023).
17. Скаврон Б. Грета Тунберг затримала поліція у Брюсселі: що сталося. URL: <https://tsn.ua/svit/gretu-tunberg-zatrimala-policiya-u-bryusseli-scho-stalosya-2673921.html> (дата звернення: 05.10.2024).
18. Скаврон Б. Грета Тунберг звинуватили у прихильності до терору — заява речника ЦАХАЛ'у. URL: <https://tsn.ua/svit/gretu-tunberg-zvinuvati-u-prihilstnosti-do-teroru-zayava-rechnika-cahalu-2433904.html> (дата звернення: 20.10.2023).
19. У Данії під час пропалестинського протесту затримали Грета Тунберг. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3902046-u-danii-pid-cas-propalestinskogo-protestu-zatrimali-gretu-tunberg.html> (дата звернення: 4.09.2025).
20. Феномен Грети Тунберг. Палка захисниця екології чи психічно хвора дитина. URL: <https://rudana.com.ua/news/fenomen-grety-tunberg-palka-zahysnytsya-ekologiyi-chy-psyhichno-hvora-dytyna> (дата звернення: 25.09.2019).

REFERENCES

- Belmas, K. (2025). «Vona moloda, zla liudyna»: Tramp poradyv Greti Thunberg proity kursy z upravlinnia gnivom. <https://susplne.media/1038809-vona-moloda-zla-ludina-tramp-poradiv-greti-tunberg-proiti-kursi-z-upravlinna-gnivom/> [in Ukrainian].
- Beshley, O. (2019). «Huru apokalipsisu». Za shcho kritikujut ekoaktivistku Gretu Thunberg. <https://www.currenttime.tv/a/greta-thunberg-ecology/30181868.html> [in Ukrainian].
- Boiko, M. (2023). Greta Tunberg rozsmiialas, komentuiuchy poboty OON pislia pidruvu Kakhovskoi GES: «Svit vidpodidalni za tse». <https://tsn.ua/ato/greta-tunberg-rozsmiialas-komentuyuchi-robotu-oon-pislya-pidrivu-kahovskoyi-ges-svit-vidpovidalni-za-ce-350834.html> [in Ukrainian].
- Ekoaktivistka Greta Tunberg otrymala premiiu v 1 milion evro. (2020). *Radio Svoboda*. <https://www.radiosvoboda.org/a/news-tunberg-premiya/30738144.html> [in Ukrainian].
- Fenomen Greti Tunberg. Palka zakhysnytsia ekolohii chy psyhichno khvora dytyna. (2019). *Rudana*. <https://rudana.com.ua/news/fenomen-grety-tunberg-palka-zahysnytsya-ekologiyi-chy-psyhichno-hvora-dytyna> [in Ukrainian].
- Greta Tunberg vyrishyla zrobyty svoje imia tovarnym znakom. (2020). *Ukrainska Pravda*. <https://www.pravda.com.ua/news/2020/01/30/7238873/> [in Ukrainian].
- Haponchuk, O. (2025). Sudno z Gretoiu Thunberg perekhopyly bilya Hazy: shcho stalosia na bortu «Madlen». <https://www.rbc.ua/rus/news/sudno-gretoy-tunberg-perehopili-bilya-gazi-1749436513.html> [in Ukrainian].
- Karter, Sh. (2020). Pershyi den Davosu: Tramp, Tunberg i rosiyski shpyhuny. <https://www.unn.com.ua/uk/news/1847709-pershiy-den-davosu-tramp-tunberg-i-rosiyski-shpiguni> [in Ukrainian].
- Kurs Ukrainy (2021). Komertsiiinyi eko-aktivizm: Greta vyroslo z dytiachoi roli. <https://kurs.com.ua/novost/266242-kommercheskii-eko-aktivizm-greta-viroslo-iz-detskoj-rolj> [in Ukrainian].
- Opara, M. (2020, Feb. 22). U chomu pomyliaetsia Greta Tunberg. *Uriadovyi kurier* [in Ukrainian].
- Pashchenko, I. (2022). Shvedski aktyvisty vymahaiut rozsliduvaty diialnist Greti Tunberg. <https://inkorr.com/svedskie-aktivisty-trebuut-rassledovat-deatelnost-grety-tunberg-67783> [in Ukrainian].
- «Svobodu palestinsam»: Greta Tunberg pidtrimala sektor Gazy, odnak ne zhadala pro napad HAMAS na Izrail. (2023). *Priamyi, Svit*. <https://prm.ua/svobodu-palestynsiam-hreta-tunberh-pidtrymala-sektor-hazy-odnak-ne-zghadala-pro-napad-khamas-na-izrail> [in Ukrainian].
- Skavron, B. (2023). Gretu Tunberg zvynuvately u prykhylnosti do teroru — zaiava rechnyka TSAKHALU IDF. *TSN*. <https://tsn.ua/svit/gretu-tunberg-zvinuvati-u-prihilstnosti-do-teroru-zayava-rechnika-cahalu-2433904.html> [in Ukrainian].
- Skavron, B. (2024). Gretu Tunberg zatrymala politsiia u Briusseli: shcho stalosia. *TSN*. <https://tsn.ua/svit/gretu-tunberg-zatrimala-policiya-u-bryusseli-scho-stalosya-2673921.html> [in Ukrainian].
- Thunberg G. (2019). Borotba za maibutnie. Chomu molod straikuie. *The New Voice of Ukraine*. <https://nv.ua/opinion/borba-za-budushchee-pochemu-molodezh-bastuet-50057169.html> [in Ukrainian].
- View on teenage Activists: Protesters not puppets. (2019). *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/feb/07/the-guardian-view-on-teenage-activists-look-whos-pulling-the-strings>

Ukrinform (2023). Greta Tunberg nazvala «bezzuboiu» klimatychnu uhodu, yaku pohodyly 28 krain u Dubai. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3800662-greta-tunberg-nazvala-bezzubou-klimaticnu-ugodu-aku-pogodili-28-krain-u-dubai.html> [in Ukrainian].

Ukrinform (2025). U Danii pid chas propalestynskoho protest zatrymaly Gretu Tunberg. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3902046-u-danii-pid-cas-propalestynskoho-protestu-zatrimali-gretu-tunberg.html> [in Ukrainian].

Verbovska, M. (2018). «Spekotni» novyny. Chomy tsiohorichna konferentsiia OON z pytan klimatu uviide v istoriiu. *Den*.

<https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/spekotni-novyny> [in Ukrainian].

Zhachek, N. (2019). Naividomisha, ale ne yedyna: Greta Tunberg i politychni rukh ditei. *50vidsotkiv.org.ua*. <https://50vidsotkiv.org.ua/najvidomisha-ale-ne-yedyna-greta-tunberg-i-politichnij-ruh-ditej/> [in Ukrainian].

Надіслано до редакції 01.10.2025.